

Sektorske analize. Hrana i piće

Palić, Petra

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2021**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:213:970766>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[The Institute of Economics, Zagreb](#)

Sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

svibanj 2021. broj 86 godina 10

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Hrana i piće

Autorica Petra Palić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih proizvodnih sektora u Hrvatskoj. Proizvodnja hrane i pića ostvaruje 2,8 posto hrvatskog BDP-a (2018.) i 3,5 posto ukupne zaposlenosti (2020.).

_6 Trendovi

Tijekom zadnjih dvanaest godina proizvodnja hrane bilježi povećanje aktivnosti; u 2020. godini je povećana za 6,8 posto u odnosu na 2008. godinu. Nasuprot tome, proizvodnja pića se u razdoblju od 2008. do 2020. godine smanjila za 26,2 posto.

_11 Vodeća trgovačka društva

Deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane u 2019. godini bilježi međugodišnji pad ukupnih prihoda od 0,9 posto, dok je zaposlenost smanjena za 4,9 posto. Istovremeno je deset vodećih društava industrije pića zabilježilo međugodišnji pad ukupnih prihoda od 4,4 posto, uz smanjenje zaposlenosti od 5,8 posto.

_14 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačkoj burzi uvršteno je devet trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića (Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d. i Kraš d.d.

_15 Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-28

U 2020. godini zabilježen je međugodišnji pad proizvodnje u industriji hrane i pića od 3,1 posto, dok je ukupna industrijska proizvodnja ostvarila pad od 3,0 posto.

_18 Zaključak

Prehrambena industrija od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. U usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije, proizvodnja hrane i pića i dalje ostvaruje najveći udio u hrvatskom bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2018. godini iznosio je 2,8 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,2 posto, a proizvodnje pića 0,6 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 23 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 17,9 posto, a proizvodnja pića od 5,1 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2020. godini iznosio je 3,5 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3,1 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto).

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja, međugodišnje stope promjene, 2020., u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2020.
Proizvodna aktivnost	-1,5
Zaposlenost	-2,7
Prosječna bruto plaća	-0,4
Industrija pića	2020.
Proizvodna aktivnost	-18,8
Zaposlenost	-3,0
Prosječna bruto plaća	-12,8

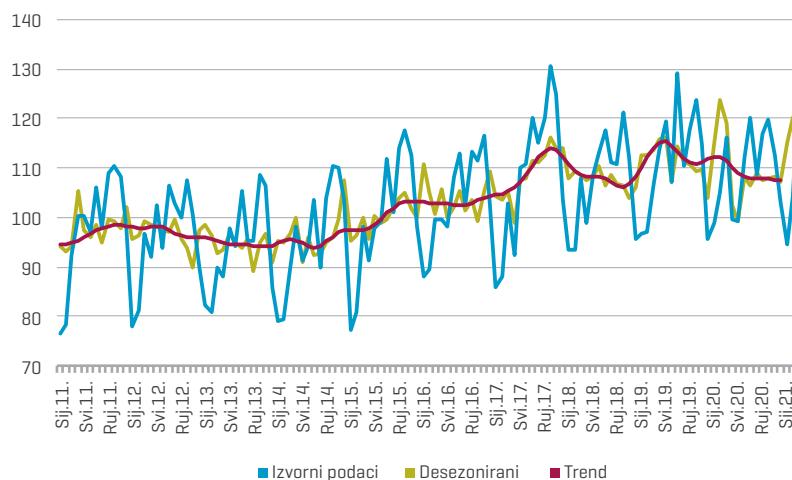
Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 20,6 posto, dok je u istom razdoblju prošle godine taj udio iznosio 20,9 posto. Pritom je udio industrije hrane iznosio 18,4 posto, a industrije pića 2,2 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

Nakon rasta proizvodne aktivnosti ove industrije u 2019. godini, u 2020. godini ona bilježi međugodišnji pad od 1,5 posto. Ipak, sezonski podaci pokazuju kako je proizvodna aktivnost industrije hrane u četvrtom tromjesečju 2020. godine povećana za 0,1 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-U HRVATSKE U 2018. GODINI IZNOSIO JE 2,8 POSTO (OD ČEGA JE UDIO PROIZVODNJE HRANE IZNOSIO 2,2 POSTO, A PROIZVODNJE PIĆA 0,6 POSTO).

Slika 1.
Proizvodnja hrane od siječnja 2011. do siječnja 2021., 2015. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

“Usporedno s padom ukupne aktivnosti industrije hrane, smanjio se i broj zaposlenih. To se odrazilo na pad aktivnosti sektora, kao i na blagi pad plaća.

Usporedno s padom ukupne aktivnosti industrije hrane, smanjio se i broj zaposlenih. To se odrazilo na pad aktivnosti sektora, kao i na blagi pad plaća. U prosincu 2020. godine, industrija hrane zapošljavala je 41.443 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2019. godine predstavlja za 2,7 posto manju zaposlenost.

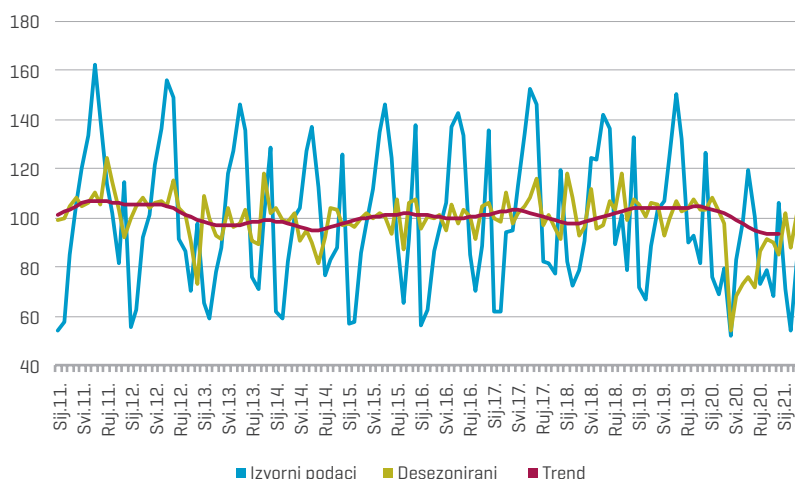
Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2020. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno smanjene za 0,4 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2020. godine iznosila 7.196 kuna.

Nakon što je proizvodna aktivnost industrije pića na razini 2017. godine i 2018. godine zabilježila međugodišnji rast, u 2019. godini zabilježen je pad od 1,2 posto. Međugodišnji pad je nastavljen i u 2020. godini i bilježi 18,8 posto. Ipak, najnoviji desezonirani podaci ukazuju na ubrzanje rasta proizvodne aktivnosti ove industrije. U četvrtom tromjesečju 2020. godine proizvodna aktivnost industrije pića povećana je za 13,8 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Slika 2.

Proizvodnja pića od siječnja 2011. do siječnja 2021., 2015. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

“Usporedno sa smanjenjem aktivnosti tijekom 2020. godine, industriju pića obilježava i smanjenje broja zaposlenih.

Usporedno sa smanjenjem aktivnosti tijekom 2020. godine, industriju pića obilježava i smanjenje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2020. godine ova industrija zapošljavala 4.951 radnika, što je za 3,0 posto manje nego u istom mjesecu 2019. godine. Također, u prosincu 2020. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno manja za 12,8 posto u usporedbi s prosincem 2019. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2020. godine u industriji pića iznosila je 9.186 kuna, što je bilo za 2,3 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 14,7 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Uz cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije i cijene proizvođača pića bilježe međugodišnji rast, dok cijene proizvođača hrane bilježe pad. Tako su u ožujku 2021. u usporedbi s ožujkom 2020. godine proizvođačke cijene u proizvodnji hrane pale za 0,7 posto, dok su cijene proizvođača pića zabilježile međugodišnji rast od 1,7 posto. Istovremeno su cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije zabilježile rast od 1,9 posto.

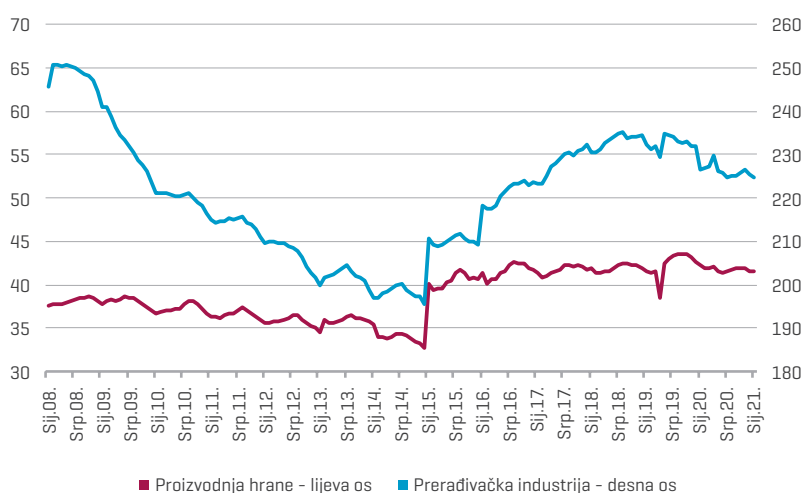
Prehrambena industrija u razdoblju od siječnja do prosinca 2020. godine bilježi međugodišnji rast proizvodnosti rada po stopi od 2,1 posto. Istovremeno proizvodnost rada industrije pića bilježi međugodišnji pad od 16,5 posto. Industrija hrane i pića sudjelovala je u 2020. godini s 10,8 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (9,8 posto industrija hrane i 1,1 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2020. godine sudjelovala je s 11,5 posto (10,4 posto prehrambena industrija i 1,1 posto industrija pića). Bitno je napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom 2020. godine povećan je za 3,4 posto u odnosu na 2019. godinu, dok je uvoz smanjen za 5,8 posto. S druge strane, industrija pića u 2020. godini bilježi međugodišnji pad izvoza od 7,1 posto, a uvoza od 7,8 posto.

Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih dvanaest godina zapaža se rast aktivnosti. Primjerice, ukupna je proizvodnja hrane u 2020. godini povećana za 6,8 posto u odnosu na 2008. godinu. Povećanje se proizvodnje pozitivno odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća i likvidnosti sektora te je ova industrija u siječnju 2020. godine zapošljavala 41.467 radnika, što je 3.849 (ili 10,2 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed rasta zaposlenosti i dalje se povećavao udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u siječnju 2008. na 18,4 posto u siječnju 2021. godine).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od 2008. do 2020. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječna bruto plaća u 2020. godini u industriji hrane bila je nominalno veća za 8,4 posto u odnosu na prosjek 2010. godine (tablica 2). Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i onih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2010. do 2020. godine, vidljivo je da su početkom razdoblja, u 2010. godini, plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije. Nakon 2010. godine one padaju na ispodprosječnu razinu, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile

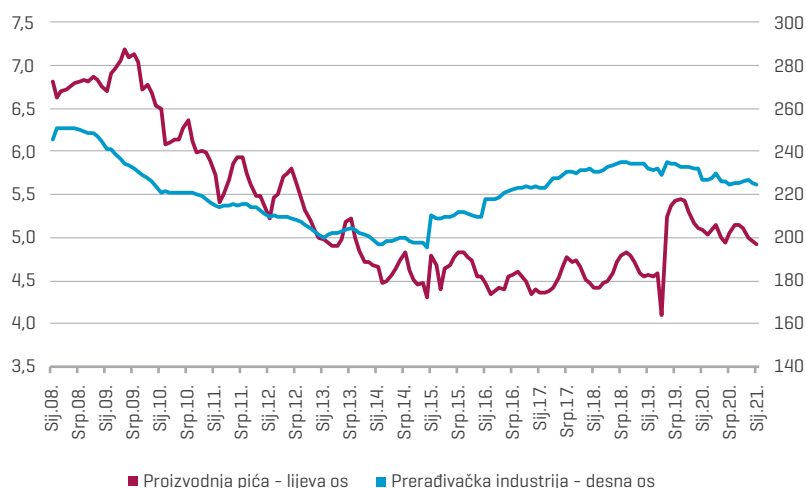
UKUPNA JE PROIZVODNJA HRANE U 2020. GODINI POVEĆANA ZA 6,8 POSTO U ODNOSU NA 2008. GODINU, DOK SE PROIZVODNJA PIĆA U ISTOM RAZDOBLJU SMANJILA ZA 26,2 POSTO.

99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, u 2020. godini su činile 92,0 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2020. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kretale su se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2010. godine bile na razini od 85,5 posto državnog prosjeka, da bi 2019. godine pale na razinu od 77,2 posto.

Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2008. do 2020. godine smanjila za 26,2 posto. U siječnju 2021. godine u industriji pića bilo je zaposleno 4.924 radnika, što je za 1.883 radnika (ili 27,7 posto) manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije s 2,8 posto u siječnju 2008. na 2,2 posto u siječnju 2021. godine.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2020. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih deset godina. Međutim, u 2020. godini prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji pića bila je nominalno manja za 1,7 posto u odnosu na onu iz 2010. godine (tablica 2). Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2019. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva, pri čemu se jaz između plaća povećavao sve do 2019. godine kad se vidi blago smanjenje koje se u nešto jačem intenzitetu nastavlja i u 2020. godini. Naime, u 2020. godini plaće isplaćene u industriji pića činile su 110,7 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji, a u 2019. godini 134,4 posto. Također, prosječne su bruto plaće isplaćene u industriji pića u 2018. godini bile na razini od 123,8 posto državnog prosjeka, u 2019. godini 122,2 posto državnog prosjeka, da bi se u 2020. godini smanjile na razinu od 93,0 posto.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2020.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.679	7.796	7.875	7.939	7.954	7.610	7.753	8.055	8.447	8.766	9.218
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049	6.759	6.940	7.230	7.624	7.974	7.742
Hrvatska = 100	86,1	86	86,7	87,5	88,6	88,8	89,5	89,8	90,3	91,0	84,0
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.566	6.558	6.636	6.594	6.594	6.129	6.286	6.501	6.941	7.191	7.120
Prerađivačka industrija = 100	99,3	97,8	97,2	95	93,5	90,7	90,6	89,9	91,0	90,2	92,0
Hrvatska = 100	85,5	84,1	84,3	83,1	82,9	80,5	81,1	80,7	82,2	82,0	77,2
Proizvodnja pića (u kunama)	8.720	9.075	9.217	9.444	9.552	9.220	9.545	9.904	10.458	10.716	8.571
Prerađivačka industrija = 100	131,8	135,4	135	136	135,5	136,4	137,5	137,0	137,2	134,4	110,7
Hrvatska = 100	113,6	116,4	117	119	120,1	121,2	123,1	122,9	123,8	122,2	93,0

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Valja naglasiti da se u sektoru proizvodnje hrane u razdoblju od 2011. do 2020. godine bilježi porast proizvodnosti rada, dok sektor proizvodnje pića za isto razdoblje bilježi pad proizvodnosti rada (tablica 3). Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2020. godini bila je za 2,1 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno se proizvodnost rada u industriji pića smanjila za 16,5 posto.

_Tablica 3.

Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2020. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Prerađivačka industrija	103,9	103	103,3	108	112,6	119,1	120,5	120,4	123,9	99,8
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	108,1	114	118,6	124,1	130,8	133,3	138,5	102,1
Proizvodnja pića	114,6	116,9	122	120,8	128,5	134,2	140,6	146,4	138,7	83,5

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“**Brži rast izvoza od rasta uvoza doveo je do blagog poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i samim time veće pokrivenosti uvoza izvozom industrije hrane.**

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije od 2010. do 2020. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje izvoza bilo veće od povećanja uvoza (tablica 4). Izvoz prehrambene industrije u razdoblju od 2010. do 2020. godine povećan je za 112,7 posto, a uvoz za 105,9 posto. Brži rast izvoza od rasta uvoza doveo je do blagog poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i samim time veće pokrivenosti uvoza izvozom industrije hrane. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2020. godine iznosila je 57,5 posto, dok je 2010. godine iznosila 55,7 posto.

_Tablica 4.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2020.

	2010.	2012.	2015.	2018.	2019.	2020.	Indeks 2020./2010.
Proizvodnja hrane							
Izvoz (mil. kuna)	4.410,90	5.344,40	7.094,00	8.496,29	9.069,33	9.380,78	212,67
Prerađivačka industrija (%)	7,5	8,2	9,2	8,8	8,8	9,8	130,0
Uvoz (mil. kuna)	7.921,90	10.500,50	13.499	15.489,10	17.320,70	16.314,14	205,94
Prerađivačka industrija (%)	8,8	10,7	11,1	10,2	10,5	10,4	118,6
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	55,7	50,9	52,6	54,9	52,4	57,5	103,2
Proizvodnja pića							
Izvoz (mil. kuna)	739,4	940,2	1.068,30	1.194,52	1.195,95	1.101,32	148,95
Prerađivačka industrija (%)	1,3	1,4	1,4	1,2	1,2	1,1	88,1
Uvoz (mil. kuna)	649,3	760,3	1.175,00	1.688,30	1.884,60	1.738,06	267,68
Prerađivačka industrija (%)	0,7	0,8	1	1,1	1,1	1,1	158,8
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	113,9	123,7	90,9	70,8	63,5	63,4	55,6

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2020. godini vidi se da je izvoz bio za 49,0 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 167,7 posto.

Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2020. godini vidi se da je izvoz bio za 49,0 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 167,7 posto. Kao i prethodnih godina, trend negativne vanjskotrgovinske razmjene se nastavio, što je rezultiralo nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom pića u 2020. godini. Štoviše, pokrivenost uvoza izvozom pića u 2020. godini iznosila je 55,6 posto, što je najmanja zabilježena pokrivenost uvoza izvozom za analizirano razdoblje.

Vodeća trgovačka društva

“Deset vodećih
trgovačkih
društava industrije
hrane u 2019.
godini ostvaruju
međugodišnji pad
ukupnih prihoda
od 0,9 posto i pad
zaposlenosti od 4,9
posto.

Uvidom u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane može se zaključiti kako ovaj sektor pokazuje smanjenje aktivnosti tijekom 2019. godine (tablica 5). Na smanjenje aktivnosti upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2019. godini bili manji za 0,9 posto u odnosu na 2018. godinu. Iako je uz smanjenje prihoda zabilježena i smanjena zaposlenost, proizvodnost rada povećala se za 4,2 posto u 2019. godini.

U 2019. godini zabilježeno je smanjenje dobiti prije oporezivanja za deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije (496 milijuna kuna).

Zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Također, u 2019. godini u deset najvećih trgovačkih društava ulazi Mlinar d.d., dok Belje d.d. izlazi iz ove skupine u 2019. godini.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti
odabranih pokazatelja
poslovanja vodećih deset
trgovačkih društava u
djelatnosti proizvodnje
hrane, 2018. i 2019.

Napomena: Obuhvat vodećih
trgovačkih društava: Dukat d.d.,
Franck d.d., Kraš d.d., Ledo d.d.,
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.,
Mlinar d.o.o., PIK Vrbovec-Mesna
industrija d.d., PPK d.d., Podravka d.d.
i Vindija d.d.

Izvor: Izračun autorice prema
podacima Poslovna.hr.

	2018.	2019.	2019./2018.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	14.497,9	14.367,0	99,1
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	629	496	78,9
Broj zaposlenih	13.651,0	12.977,0	95,1
Bruto marža (%)	3,9	3,0	0,0
Profitabilnost imovine (%)	4,3	3,5	79,6
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,1	1,1	104,2
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,1	1,0	88,2
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,1	1,4	125,0
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,4	0,5	130,5

Uvidom u financijske podatke vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji može se zaključiti da imaju i dalje poteškoće u održavanju likvidnosti, ali u manjoj mjeri u odnosu na prethodne dvije godine. Štoviše, koeficijent tekuće likvidnosti povećao se u odnosu na 2018. godinu, te u 2019. godini iznosi 1,4. Naime, koeficijent tekuće likvidnosti u pravilu ne bi smio biti manji od 2, odnosno poduzeće bi trebalo raspolagati s minimalno dvostruko većom imovinom od iznosa obveza [Žager & Žager, 1999]. Zanimljiv je podatak da najveći koeficijent tekuće likvidnosti u skupini deset vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji ima PPK d.d. Koeficijent ukupne zaduženosti u 2019. godini iznosio je 0,5 te je viši u odnosu na 2016., 2017. i 2018. godinu kada je iznosio 0,4.

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2019.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Vindija d.d.	2.987,8	0,7	0,7	0,8
Podravka d.d.	2.148,9	0,2	1,9	7,2
Dukat d.d.	1.856,5	0,2	1,8	2,0
PIK Vrbovec-Mesna industrija d.d.	1.558,5	0,8	2,5	0,4
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.359,1	0,5	0,3	5,0
PPK d.d.	1.190,8	0,2	4,4	1,9
Ledo d.d.	957,7	0,8	3,6	6,7
Kraš d.d.	890,7	0,3	2,5	1,1
Franck d.d.	723,9	0,5	1,2	4,8
Mlinar d.o.o.	693,2	0,5	1,8	10,5

“Deset vodećih društava industrije pića je u 2019. godini ostvarilo međugodišnji pad ukupnih prihoda od 4,4 posto i pad zaposlenosti od 5,8 posto.

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2019. godine smanjena aktivnost ovog sektora [tablica 7]. Nakon pada aktivnosti u 2018. godini, deset vodećih društava industrije pića u 2019. godini također bilježe međugodišnji pad ukupnih prihoda od 4,4 posto. Međutim, međugodišnje smanjenje prihoda uz istovremeno smanjenje zaposlenosti [broj zaposlenih smanjen je za 5,8 posto] za posljedicu nije imalo smanjenje proizvodnosti rada. Štoviše, proizvodnost rada se povećala za 1,5 posto u odnosu na 2018. godinu.

Tablica 7.**Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2018. i 2019.**

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Agrolaguna d.d., Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Jamnica plus d.o.o., Maraska d.d., Naturalis d.o.o., Slavonija slad d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	2018.	2019.	2019./2018.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	5.341,7	5.108,4	95,6
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	475,3	636,5	133,9
Broj zaposlenih	3.454,0	3.254,0	94,2
Bruto marža (%)	8,9	12,5	140,0
Profitabilnost imovine (%)	6,8	7,0	102,4
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,5	1,6	101,5
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,1	0,7	64,0
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,2	1,6	129,4
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,4	0,6	149,8

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića prikazan je u tablici 7. Vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića obilježava veća likvidnost tijekom 2019. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,2 u 2018. godini te 1,6 u 2019. godini. Pritom najveću likvidnost u 2019. godini ima Agrolaguna d.d., a slijede je Badel 1862 d.d., Slavonija slad d.d. i Jamnica plus d.o.o. [tablica 8].

Tablica 8.**Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2019.**

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža (%)
Zagrebačka pivovara d.o.o.	1.122,6	0,6	0,9	24,9
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	1.105,7	0,6	1,0	10,7
Jamnica plus d.o.o.	1.084,9	0,8	2,6	10,1
Heineken Hrvatska d.o.o.	673,3	0,4	1,1	10,9
Carlsberg Croatia d.o.o.	336,7	0,5	0,8	2,4
Badel 1862 d.d.	309,8	0,3	3,4	14,1
Slavonija slad d.o.o.	191,9	0,7	2,6	5,2
Maraska d.d.	124,4	0,5	1,6	4,8
Agrolaguna d.d.	111,7	0,6	6,3	-11,4
Naturalis d.o.o.	47,4	0,7	0,9	0,5

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“U sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se dva proizvođača hrane: Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 11,07 posto] i Kraš d.d. [s težinom u indeksu od 1,25 posto].

Devet trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića [Maraska d.d.] uvršteno je na Zagrebačku burzu. Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d. i Kraš d.d. Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se dva proizvođača hrane: Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 11,07 posto] i Kraš d.d. [s težinom u indeksu od 1,25 posto]. Zanimljiv je podatak da je Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 18,97 posto] uvrštena u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

Sektorski indeks Zagrebačke burze CROBEXnutris prošlu je godinu zaključio negativnim rezultatom [međugodišnji pad od 9,53 posto]. U sastavu ovog indeksa trenutno su dionice Atlantic grupe d.d., Kraša d.d. i Podravke d.d. Indeksom CROBEXnutris prate se prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Uvjet za uvrštenje je najmanje 60 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen [pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu]. Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000¹.

“Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 18,97 posto] uvrštena je u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

¹ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>.

Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-28

—Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se ističe kao vrlo značajan sektor. Proizvodnja i prodaja u industriji hrane i pića bilježe lagani pad u 2020. godini.

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-28

Industrija hrane i pića u četvrtom je tromjesečju 2020. ostvarila pad od 1,8 posto u odnosu na treće tromjesečje 2020. godine. Također, na godišnjoj razini je u 2020. godini zabilježen pad proizvodnje u industriji hrane i pića [3,1 posto], dok je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini ostvarila pad od 3,0 posto.

Kretanje cijena poljoprivrednih proizvoda

Trend pada cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2014., 2015., 2016. i 2017. godine preokrenuo se u 2018. od kada se bilježi rast. Naime, cijene prehrambenih proizvoda porasle su za 0,4 posto u četvrtom tromjesečju 2020. godine u odnosu na treće tromjesečje 2020. godine. Također, u četvrtom tromjesečju 2020. godine zabilježen je i međugodišnji rast cijena prehrambenih proizvoda u odnosu na četvrto tromjesečje 2019. godine [0,1 posto].

INDUSTRIJA HRANE I PIĆA U 2020. GODINI BILJEŽI MEĐUGODIŠNJI PAD PROIZVODNJE OD 3,1 POSTO, DOK JE UKUPNA INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA NA MEĐUGODIŠNJOJ RAZINI OSTVARILA PAD OD 3,0 POSTO.

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28²

Zaposlenost prerađivačke industrije na razini EU-28 u 2019. godini bilježi međugodišnji pad od 2,4 posto. Pad zaposlenosti od 0,7 posto zabilježen je u industriji hrane na razini EU-28. Najveći pad zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2020. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2019. godine bilježe Portugal (5,3 posto), Bugarska (4,9 posto) i Rumunjska (4,2 posto). S druge strane, od analiziranih zemalja jedino Irska (3,5 posto), Italija (2,6 posto) i Danska (1,3 posto) bilježe rast zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-28. Industrija pića na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2020. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2019. godine također bilježi pad zaposlenosti od 2,9 posto. Pritom najveći pad zaposlenosti unutar ove industrije ostvaruju Irska (19,3 posto), Španjolska (12,4 posto) i Bugarska (7,5 posto), dok rast zaposlenosti unutar ove industrije od analiziranih zemalja jedino ostvaruju Italija (2,1 posto), Rumunjska (0,7 posto), Švedska (0,5 posto) i Danska (0,4 posto).

“ Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2020. godine bilježe međugodišnji rast od 2,4 i 2,4 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane smanjio se za 2,4 posto, dok se uvoz pića smanjio za 5,5 posto.

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-28

Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-28 u četvrtom tromjesečju 2020. godine bilježe međugodišnji rast od 2,4 i 2,4 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane smanjio se za 2,4 posto, dok se uvoz pića smanjio za 5,5 posto.

Pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza u četvrtom tromjesečju 2020. godine bilježe ulja i masti (13,0 posto), vino (4,0 posto) te čokolada i slatkiši (2,1 posto).

² Prema Eurostatu; podaci za Cipar, Luksemburg, Maltu, Slovačku i Sloveniju nisu bili dostupni.

S druge strane, pozitivne i visoke međugodišnje stope rasta uvoza bilježe pivo [19,3 posto], ulja i masti [5,2 posto] te mlinarski i škrobni proizvodi [5,2 posto].

Tablica 9.
Izvoz i uvoz u EU-28,
industrija hrane i pića, u
milijunima eura

Izvor: FoodDrinkEurope (2020).

Izvoz	4. tromjesečje 2019.	4. tromjesečje 2020.	Postotna promjena 2019.-2020.
Mesni proizvodi	6.544	6.512	-0,5
Prerađeno voće i povrće	2.827	2.878	1,8
Ulja i masti	1.622	1.833	13,0
Mliječni proizvodi	3.908	3.929	0,5
Pekarski proizvodi i tjestenina	2.120	2.123	0,1
Vino	3.885	4.040	4,0
Čokolada i slatkiši	2.579	2.634	2,1
Uvoz	4. tromjesečje 2019.	4. tromjesečje 2020.	Postotna promjena 2019.-2020.
Mesni proizvodi	1.786	1.491	-16,5
Prerađeno voće i povrće	2.261	2.226	-1,5
Ulja i masti	3.788	3.986	5,2
Vino	498	460	-7,6
Čokolada i slatkiši	1.064	998	-6,2
Mlinarski i škrobni proizvodi	597	628	5,2
Riba i morski proizvodi	4.870	4.525	-7,1
Pivo	119	142	19,3

Zaključak

“Industrija hrane i pića ima višestruke učinke na BDP, zaposlenost i izvoz te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića.

– Industrija hrane i pića ističe se po visokom udjelu u hrvatskom BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2018. godini iznosio je 2,8 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,2 posto, a proizvodnje pića 0,6 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 23 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 17,9 posto, a proizvodnja pića od 5,1 posto. Nakon rasta proizvodne aktivnosti ove industrije u 2019. godini, u 2020. godini ona bilježi međugodišnji pad od 1,5 posto. Usporedno s padom ukupne aktivnosti industrije hrane, smanjio se i broj zaposlenih. To se odrazilo na pad aktivnosti sektora, kao i na blagi pad plaća. U prosincu 2020. godine, industrija hrane zapošljavala je 41.443 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2019. godine predstavlja za 2,7 posto manju zaposlenost. Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2020. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno smanjene za 0,4 posto.

Međugodišnji pad proizvodne aktivnosti industrije pića nastavljen je i u 2020. godini i bilježi 18,8 posto. Usporedno sa smanjenjem aktivnosti tijekom 2020. godine, industriju pića obilježava i smanjenje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2020. godine ova industrija zapošljavala 4.951 radnika, što je za 3,0 posto manje nego u istom mjesecu 2019. godine. Također, u prosincu 2020. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno manja za 12,8 posto u usporedbi s prosincem 2019. godine.

Analizirajući izvoz i uvoz proizvoda prehrambene industrije od 2010. do 2020. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje izvoza bilo veće od povećanja uvoza. Izvoz prehrambene industrije u razdoblju od 2010. do 2020. godine povećan je za 112,7 posto, a uvoz za 105,9 posto. Brži rast izvoza od rasta uvoza doveo je do blagog poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i samim time veće pokrivenosti uvoza izvozom industrije hrane. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2020. godine iznosila je 57,5 posto, dok je 2010. godine iznosila 55,7 posto.

Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2020. godini vidi se da je izvoz bio za 49,0 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 167,7 posto. Kao i prethodnih godina, trend negativne vanjskotrgovinske razmjene se nastavio, što je rezultiralo nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom pića u 2020. godini. Štoviše, pokrivenost uvoza izvozom pića u 2020. godini iznosila je 55,6 posto, što je najmanja zabilježena pokrivenost uvoza izvozom za analizirano razdoblje.

Iako je prisutan sve veći konkurencijski pritisak na izvoznim tržištima, hrvatsku prehrambenu industriju i dalje karakterizira usporavanje izvoznog rasta. Međutim, ova industrija još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini važnom industrijskom granom Hrvatske. Upravo zbog toga bi se trebao staviti naglasak na rast industrije hrane i pića.

S obzirom na to da industrija hrane i pića ima višestruke učinke na BDP, zaposlenost i izvoz te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma, od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. Međutim, situacija sa širenjem bolesti COVID-19 u zadnjih godinu i pol dodatno utječe na usporavanje gospodarstva, kako na globalnoj razini, tako i na razini Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potrebno je naći uporište u daljnjem rastu i jačanju industrije hrane i pića. Pritom bi naglasak trebao biti na izvozu kroz jačanje imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića, većim ulaganjima u razvoj novih proizvoda i inovacije te poboljšanju investicijske klime.

Literatura:

Državni zavod za statistiku [2021]. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

FoodDrinkEurope. [2020]. *Economic bulletin – Q4 of 2020*. Dostupno na: <https://www.fooddrinkurope.eu/media-resource/economic-bulletin-q4-of-2020/>

Poslovna Hrvatska. [2021]. Dostupno na: <https://poslovna.hr/>

Zagrebačka burza. [2020]. *Pregled trgovine u 2020. godini*. Dostupno na: <http://zse.hr/default.aspx?id=178>

Žager, K., & Žager, L. [1999]. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Petra Palić

Izvršna urednica

Tamara Banjeglav

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Telekomunikacije* izlazi u lipnju 2021.